
EL SERVEI A LA POLÍTICA

MIQUEL RUBIROLA

Economista i Polític

No hi ha dubte que el desprestigi
que envolta la política i els polítics
és molt gran i que aquest desprestigi
no és cosa d'ara ni només afecta
Espanya o Catalunya.

CONFERÈNCIA IMPARTIDA DURANT EL XXVIÈ CURS
D'ESTIU DE LA FUNDACIÓ RELLEU.

Bona tarda a tothom.

Vull agrair en primer lloc a l'amic Agustí d'Ara-
na la seva amable invitació a parlar del "Servei a la
política" en aquestes jornades de reflexió organit-
zades per la Fundació Relleu. Felicito els organitza-
dors per l'encert a plantejar una reflexió sobre "Els
fonaments d'un nou impuls" i desitjo que la meua
modesta intervenció ajudi a plantejar una mica mil-
lor el debat sobre la política i la funció dels polítics
a la nostra societat.

Em plau molt que la paraula *Relleu* estigui tan ben
protagonitzada per joves com en Jordi de Nadal i Alier
que m'acompanya a la Taula. Tinc plena confiança
que joves com en Jordi faran la nostra maduresa i ve-
llesa més positiva i engrescadora que no fou la nos-
tra infantesa i joventut sota el franquisme. Jo no sóc
dels qui creuen que amb en Franco es vivia millor,
pel fet que tot era ordenat i establert. La democrà-
cia, per definició més convulsa i imprecisa, ens ha
permès, tanmateix, participar en la construcció del
país. Agraïxo al President Jordi Pujol la seva confian-
ça en la meua persona, confiança ratificada pels con-
sellers d'Economia i Finances Josep Maria Cullerell,
Josep Manuel Basáñez, Ramon Trias Fargas (que en
pau descansi), Macià Alavedra, Artur Mas i Francesc
Homs; confiança que m'ha permès estar vint-i-cinc
anys al servei de la Generalitat de Catalunya. Als
electors i als covilatans d'Arenys de Mar, els agraei-
xo l'honor d'haver pogut ser en dues ocasions Alcalde
de la Vila. Si fou gran el goig de ser director general
a la Generalitat, la feina a l'Alcaldia em va permetre
un grau de realització personal no previst i molt gra-
tificant, malgrat la dificultat de la tasca i malgrat el
desprestigi que envolta la política i els polítics.

EL DESPRESTIGI DE LA POLÍTICA

Perquè no hi ha dubte que el desprestigi que envol-
ta la política i els polítics és molt gran i que aquest
desprestigi no és cosa d'ara ni només afecta Espa-
nya o Catalunya. Vostès saben que un il·lustrat com

D'Alembert ja deia que "la política és l'art d'enganyar
els homes"; Montaigne va escriure al llibre *Essais*: "la
politique c'est le comérç des hommes"; Kant definia
l'ofici de polític com "tenir habilitat per adaptar-se a
totes les circumstàncies"; Ortega y Gasset va dir que
"la política és instrumental, limitada, i no és capaç
d'organitzar l'amistat entre els homes, ni la lleialtat
mútua, ni l'amor"; Mario Vargas Llosa, després de
la seva campanya no reeixida de candidat a la Presi-
dència del Perú, va escriure que "la política està feta
exclusivament de maniobres, intrigues, conspiraci-
ons, pactes, paranoies, traïcions i tot tipus de ma-
labarismes"; i Michel Rocard, quan a l'any 1994 va
renunciar a la direcció del partit socialista francès
va manifestar que "les divisions reals en els partits
polítics en pocs casos neixen de les idees, sinó molt
sovint de les ambicions, nostàlgies i segones intenci-
ons". He posat només uns exemples i ben segur que
vostès podrien citar nombrosos autors que coincidei-
xen en la desqualificació de la política.

La primera pregunta que ens podem formular,
doncs, és el perquè d'aquest desprestigi de la política,
que com he dit és general a Europa i en altres països
del món. Preguntar-nos, en una paraula, per què àm-
plies majories de ciutadans creuen que els polítics es
presenten a les eleccions només per tenir poder, per
gaudir de càrrecs que els permetin tenir influència i
per aconseguir beneficis propis.

Com vostès saben, totes les enquestes confir-
men que només una minoria de ciutadans creuen
que els polítics volen els càrrecs per aplicar els seus
ideals i per fer efectius els seus programes i els dels
seus partits polítics.

Per donar resposta a aquesta qüestió del des-
prestigi de la política, esmentaré una causa estruc-
tural, genèrica, que entenc que és pròpia de la po-
lítica i que va més enllà de si un polític ho fa bé o
malament. I, a continuació, analitzaré tres aspectes
relacionats amb el servei a la política, aspectes que
segons com es plantegen desvirtuen la funció de la
política i la imatge del polític o bé n'afavoreixen el
seu prestigi i en faciliten la realització de la seva
feina. Aquests aspectes són la relació govern-opo-
sició; els mitjans de comunicació i la política; i la
militància en els partits polítics.

Començaré per la causa estructural, per la característica que més defineix la política i que no és altra que la lluita pel poder i el monopoli de la violència legítima.

LA LLUITA PEL PODER I EL MONOPOLI
DE LA VIOLÈNCIA LEGÍTIMA

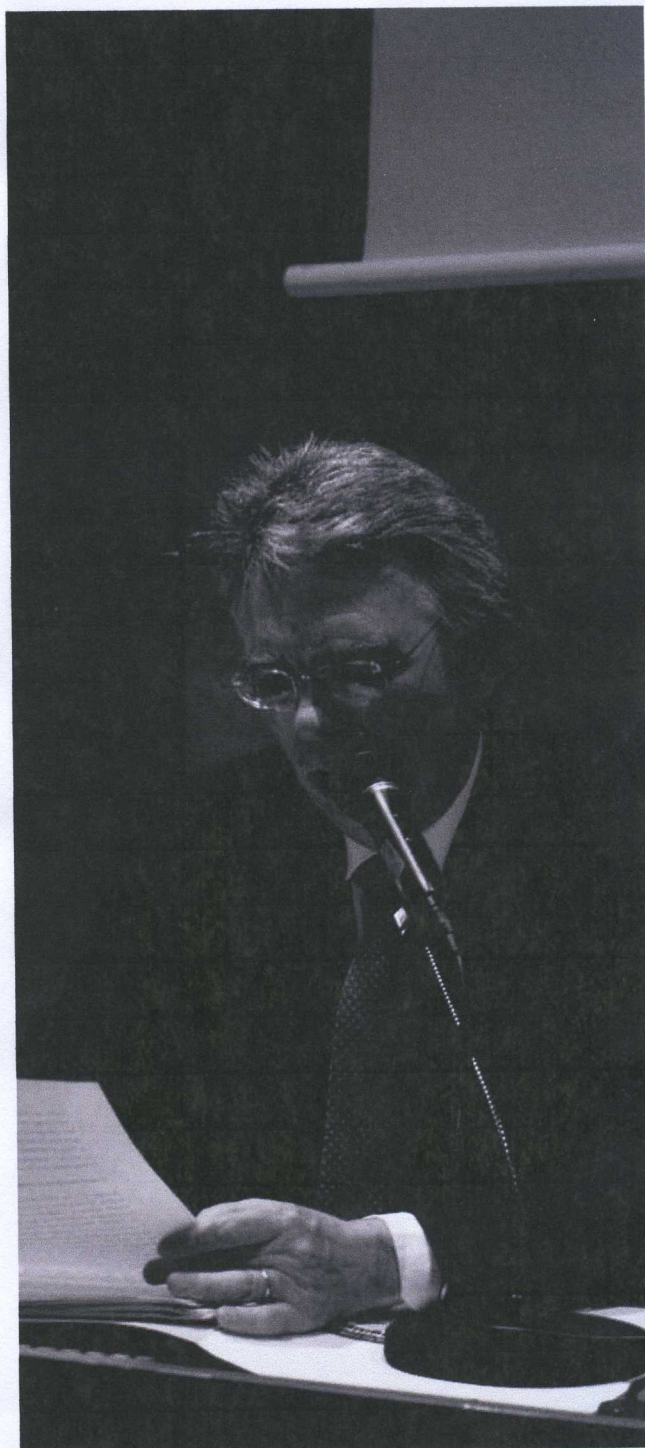
Una de les característiques rellevants de la modernitat democràtica és desdramatitzar el cara a cara dels individus, despersonalitzant les seves relacions i descarregant de violència les relacions de força. Un bon exemple d'això és la idea de mercat econòmic, una idea que suggereix l'existència d'un lloc on a través d'una mena de mà invisible es manifesten lleis objectives que regulen les relacions entre els individus.

En el món de la política s'esdevé tot el contrari, ja que la lluita pel poder i el monopoli de la violència legítima hi tenen un paper rellevant. La lluita pel poder que es dona a la política és molt diferent a la lluita que es dona al món econòmic on, com ja he dit, es parla de competència i d'un regulador social en forma de preus i de valor econòmic, expressió que remet a regles i procediments neutres on les intencions i les decisions personals no són rellevants.

En el món econòmic hom arriba a assumir que la pèrdua de llocs de treball és atribuïble a l'oferta i la demanda, als preus, al mercat i a la competència, més que no pas per culpa directa del desencert de l'empresari, encara que una mica també. En política, en canvi, el món de l'autoritat i el fet del monopoli de la violència legítima que tenen els polítics recorda constantment als ciutadans l'acció directa del polític. És com si la política mai pogués desplaçar les relacions de força entre individus i gaudir del filtre de la neutralitat que proporcionen els procediments i les regles despersonalitzades.

LA BONDAT NO ASSEGURA EL BON SERVEI A LA POLÍTICA

Així, doncs, al meu entendre no es pot negar que la política té mala peça al teler; la política té un mal terreny de joc que és la intrínseca lluita pel poder que la caracteritza. Molt sovint es vol negar aquesta

característica de la política i s'afirma que el despretigi de la política a causa de la lluita pel poder seria molt menor si els polítics fossin bones persones o millors persones i si no es barallessin constantment.

Aquesta visió de les coses contrasta amb la de Mandeville, famós per allò que "els vicis privats fan les virtuts públiques" o amb el pensament de Maquiavel, tan mal interpretat sovint, i per a qui l'acció política no era pas una acció immoral per definició sinó una acció pròpia d'un ofici que obliga a elegir entre opcions igualment bones però moralment incompatibles entre si i, per tant, un ofici peculiar que requereix unes qualitats específiques. Hem d'entendre que la naturalesa de l'acció política és molt diferent a la d'altres professions, fet que explicaria que no sempre les persones més bondadoses o més sàvies tenen èxit en política ni aconsegueixen bona sintonia amb els seus conciutadans. Com diu el pensador britànic Isaiah Berlin, no hi ha dubte que l'emperador romà Claudi i l'emperador Josep II d'Àustria eren més cultes i més bones persones que els equivalents en l'època i en la funció de polític, l'emperador August i el canceller Bismark, polítics que foren notables homes d'Estat, mentre que Claudi i Josep II no varen reeixir en la seva acció política.

La història demostra que no sempre els més savis i/o els més bondadosos encerten en els plantejaments que permeten tenir bon criteri en política i reeixir en política. Això no vol dir, de cap manera, que en política només pot prosperar l'astúcia, el cinisme i la maldat. No, la política s'expressa a través d'accions i de decisions humanes que poden i han d'estar sotmeses a codis ètics, codis tanmateix diferents dels que s'utilitzen per judicar les relacions personals o les relacions professionals. Les exigències ètiques en política no poden oblidar que la política treballa amb un instrument ben singular que és el poder i no podem oblidar, tampoc, que darrere del poder s'hi troba amagada la violència, sempre a punt de saltar.

LA GRANDESA DE LA DEMOCRÀCIA

Per fortuna per a tots plegats, a molts països del món la lluita pel poder està mitigada per un prin-

cipi moral que anomenem democràcia. Així mateix, el monopoli de la violència legítima gairebé sempre està sota el control de la legalitat. Democràcia i legalitat són dos elements que garanteixen aquesta meravella que és l'alternança política sense violència física, sense banys de sang, sense assassinats. Allò que caracteritza la democràcia és l'elecció lliure sense la pressió de les armes i dels assassinats.

Lord Acton deia que "el poder corromp" i com a bon coneixedor i defensor de la democràcia deia en contra del totalitarisme: "si el poder corromp, el poder absolut corromp absolutament". També Karl Popper ha indicat amb claredat que als mals de la política cal confrontar-hi la societat oberta i plural, societat que defineix com aquella que "té al poder polític sota el seu control".

Jean Lacroix ens ha recordat, també, que la democràcia no és tant un sistema, una doctrina; és sobretot una forma de ser amb els altres, un estil de vida personal i social. Podríem dir exagerant que la democràcia és avui una filosofia, una manera de viure, una creença i, complementàriament, una forma de govern. Dir això és una exageració, però és una exageració útil.

Crec que hi ha una relació entre la maduresa d'una societat democràtica entesa en aquest sentit existencial i la valoració que la societat fa de l'ofici de polític. En el llibre VII de l'obra *Política* Aristòtil ja escriu que "de res serveixen les lleis més útils, encara que les aprovi tota la societat, si aquestes lleis no són seguides per ciutadans entrenats i educats en el règim democràtic". Aristòtil ve a dir que no es pot parlar de democràcia estable i consolidada si no existeix un cos social democràtic; és a dir, si no existeix una cultura cívica que tingui un entusiasme per la democràcia.

En la nostra cultura, s'hauria de valorar més del que es fa el fet que la votació democràtica i l'alternança política respectuosa amb la legalitat tenen sota control el poder polític. Aquesta és sens dubte la grandesa de la democràcia. Una grandesa que va acompanyada de la confrontació pacífica directa a través de la paraula. És una característica pròpia de la democràcia moderna la discussió permanent en-

tre oponents, discussió que sovint es planteja entre "adversaris".

Adonem-nos que aquesta paraula emprada en el debat polític, la paraula *adversari*, no es diu mai dels metges entre si, ni dels periodistes, arquitectes, advocats, esportistes, fusters o paletes per esmentar només algunes professions. En el món professional i en el món econòmic mai es parla d'adversaris; es parla de competidors.

El president Jordi Pujol, en una magistral conferència pronunciada l'any 2002 quan encara presidia el govern i què va posar el títol significatiu de

amb el partit polític en el qual milita.

Analitzarem a continuació aquests tres aspectes del servei a la política, aspectes als quals em referia en començar el meu parlament quan els deia que segons aquests factors es pot donar una relació positiva o destructiva govern-oposició; un diàleg creatiu o bé merament instrumental entre polítics i periodistes; esdevenir-se un arribisme en els partits polítics o bé produir-se el seu contrari, és a dir un fructífer inseriment de les persones en una organització necessària i imprescindible com són els partits polítics. Parlem, doncs, d'aquests tres factors deci-

“Quan el diàleg es converteix en confrontació permanent de visions paral·leles que mai s’ajunten i que perduren rígides al llarg del temps; quan es digui el que es digui no serveix de res, aleshores s’esdevé una forta desconfiança dels ciutadans respecte a la política.”

“Defensa i elogi de la política. Grandesa i misèria de la política” va dir que “el gremi dels polítics és l’únic gremi que no té per objectiu la defensa dels seus membres, sinó el seu desprestigi i fins i tot la seva ruïna”.

És ben cert que la misèria de la política ve determinada sovint pel fet que molts polítics no conceben la seva feina sense la definició immediata d’un adversari. Un adversari que cal atacar i desprestigiar des del convenciment que així se’n treu profit propi. I, malauradament, el desprestigi dels uns contra els altres no és només d’un signe: els de l’oposició contra els del govern, sinó que quan l’alternança la fan els qui no han guanyat les eleccions, sovint s’installa la difamació i la calúmia contra els qui abans governaven, ara a l’oposició.

Per això és molt important analitzar com es desenvolupa l’enfrontament govern-oposició; com el polític es relaciona amb els mitjans de comunicació i com encaixa el polític les seves idees i conviccions

sius en el món del servei a la política, factors que segons com es concreten afavoreixen el prestigi o la misèria de la política.

LA MILITÀNCIA EN ELS PARTITS POLÍTICS

No hi ha dubte que un factor decisiu per a la grandesa o la misèria de la política és el tipus de relació que el polític té amb el seu partit. Una institució, per cert, aquesta dels partits polítics, molt poc apreciada pels ciutadans. A Europa, els partits polítics són la institució més mal valorada de totes, i a Espanya només les multinacionals són més mal valorades que els partits polítics.

Tanmateix, els partits polítics tenen una funció social imprescindible i significativa en democràcia. Depèn dels partits polítics designar els líders que hauran de governar el país; fer que l’opinió pública conegui les propostes i programes; i fomentar la cul-

tura democràtica; tot això depèn molt dels partits polítics i si els partits polítics fan bé la seva feina, la democràcia s'enforteix i s'aferma.

Malauradament, en els partits polítics hi ha també molt de carrerisme, de dictadura de la burocràcia interna, d'arribisme, de pals a les rodes. Això en constitueix la seva misèria. Per superar aquesta misèria, els militants dels partits polítics haurien d'acceptar que la confrontació entre partits no pot monopolitzar totalment la política. I els militants haurien de tenir sobretot un fort sentit institucional, un gran respecte a les institucions polítiques del país.

El servei a la política milloraria molt si els partits polítics abandonessin no pas la confrontació de parers que és inherent a la democràcia sinó el sectarisme i la manca de respecte institucional.

LA DIALÈCTICA GOVERN-OPOSICIÓ

En una jornada de reflexió organitzada pel Centre d'Estudis Jordi Pujol el dia 26 de maig del 2006, ara fa dos anys, amb el títol: "De Política i Polítics", el catedràtic de ciència política i director del Centro de Investigaciones Sociológicas, el senyor Fernando Vallespín, va remarcar amb encert que en els sistemes democràtics el codi govern-oposició reforça l'enfrontament entre adversaris de manera que el ciutadà viu amb intensitat allò que deia Epictet: "No són els fets els qui fan estremir la gent sinó les paraules sobre els fets". En efecte, molt sovint la realitat es construeix a mesura que va sent narrada i sembla que aquesta realitat no existeix fins que no és objectivada a través de la paraula. Si no hi ha paraula, sembla que no hi hagi realitat.

La dialèctica govern-oposició és negativa quan s'ofereixen diferents versions d'una mateixa realitat ja que aleshores s'esdevé un conflicte verbal irreparable. No és gens positiu que la paraula i el diàleg no puguin frenar allò que convé als interessos sectaris i partidistes. És negatiu que la llibertat d'expressió i el pluralisme de valors, factors transcendents inicialment bons en si mateixos, suposin massa sovint el contrari d'allò que necessita la societat per avançar en el que és una bona interacció dialèctica, un

bon diàleg entre govern i oposició que approximi els punts de vista.

Quan el diàleg es converteix en confrontació permanent de visions paral·leles que mai s'ajunten i que perduren rígides al llarg del temps; quan es digui el que es digui no serveix de res, aleshores s'esdevé una forta desconfiança dels ciutadans respecte a la política. Només els militants dels partits confien en la realitat que expliquen els seus partits polítics i ni govern ni oposició gaudeixen de credibilitat social davant el gruix de la ciutadania. A conseqüència d'això, la ciutadania diposita la seva credibilitat en allò que diuen els mitjans de comunicació: la ràdio, la televisió, la premsa escrita, els diaris digitals i, sobretot, les agències d'informació, que a Espanya són un veritable oligopoli. I, com vostès saben, els mitjans de comunicació són avui un gran poder que imposa allò que és rellevant o no, allò que és important o no, allò que és realitat o no, allò que és veritat o no.

POLÍTICA I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Una de les característiques del món modern és que tot allò que no surt en els mitjans de comunicació sembla que no té realitat, sembla que no existeixi. Per això, molt sovint els polítics depenen massa de voler tenir una presència constant en els mitjans de comunicació, fet que no és dolent en si mateix si no fos perquè això pot influir negativament en l'agenda política i, sobretot, pot bloquejar la presa de decisions.

No puc avui considerar en profunditat les característiques de les relacions entre els mitjans de comunicació i els polítics, però crec que cal insistir en que el polític no ha de seguir els criteris dels mitjans de comunicació. Per als mitjans de comunicació, no hi ha informació, no hi ha "news", no hi ha notícies si no hi ha novetats, és a dir, si no es diu quelcom de nou.

El servei a la política requereix, en canvi, tot al contrari: defugir la premsa, la novetat mal entesa, la cridòria, l'esnobisme, l'atribuir-se mèrits i caure en l'autocomplaença.

El servei a la política es veu perjudicat si el po-

lític està permanentment pendent dels mitjans de comunicació i atribueix a la mal anomenada opinió pública reflectida de manera parcial i esbiaixada en els mitjans de comunicació, un valor suprem que condiciona les seves decisions.

Com ha dit el President Jordi Pujol, "a la política actual, tenir les actituds necessàries per prendre decisions arriscades de difícil comprensió per part de la gent, és més difícil que mai perquè els mitjans de comunicació es fan molt de ressò de qualsevol decisió impopular. Certament —diu Jordi Pujol— no es tracta pas de matar el missatger; els mitjans de comunicació tenen l'obligació d'informar, d'analitzar, de ponderar i de pronunciar-se sobre totes les qüestions públiques. Nogensmenys, és tanta la força actual dels mitjans de comunicació que això influeix molt negativament en els polítics a l'hora de prendre decisions difícils i impopulars. Per això —diu el President—, els mitjans de comunicació estan obligats a fer una anàlisi, una introspecció crítica de la seva feina i han de ser molts curiosos en les seves afirmacions i manifestacions".

En resum, crec que és molt negativa la dependència dels polítics envers els mitjans de comunicació. El polític de cap manera ha de condicionar la seva agenda de treball, la seva capacitat de decisió, les seves creences i els seus ideals a un ajust constant amb allò que demanen els mitjans de comunicació.

LA SOCIETAT CIVIL NO POT SUPLIR L'ÀMBIT DE LA POLÍTICA

El fet que Catalunya sigui una nació sense Estat propi i que compti amb una societat civil rellevant, àmplia, competent i poderosa ha desvirtuat sovint el valor del servei a la política a casa nostra. No es tracta només d'una desvaloració de la política enfront del fet real que ara la política respecte a altres activitats humanes pot resoldre menys coses que abans, quan els Estats-nació eren més autònoms i tenien més eines per actuar. La nova configuració mundial dels fenòmens polítics, econòmics i socials fa que el predomini de l'economia sigui quasi absolut i la marginació i la impotència de la política enfront

de la complexitat de la globalització són notoris. I, per tant, pren més relleu, agafa més protagonisme la societat civil. Però, com els deia, no es tracta només d'això. A Catalunya, hi ha un factor sobreafegit a la poca valoració que es té en general de la política, i és la creença que des de la societat civil es pot resoldre quasi tot. I això no és així.

Els catalans hauríem de tenir clar que només des de la societat civil no es pot construir i consolidar un país. La societat civil és determinant per a la salut i el progrés d'un país, però hi ha decisions que la societat civil no pot prendre. I això és així en primer lloc perquè la societat civil no disposa dels instruments adequats per fer-ho; i, en segon lloc, perquè la societat civil no està obligada a actuar en els termes que requereix l'interès general, ja que la societat civil és el lloc on actuen els interessos contraposats, legítims o no, dels diversos sectors de la societat.

NOMÉS LA POLÍTICA POT INTENTAR FOMENTAR EL BÉ COMÚ

Hi ha certament diverses maneres de servir el bé comú, però hi ha aspectes d'aquest servei que només es poden atendre des de la política. És des de la política que es pot servir la col·lectivitat en termes globals i no només en termes parcials o sectorials.

Com ha dit el President Jordi Pujol, "hi ha d'haver algú que decideixi i que ho faci pensant en l'interès general. I aquest algú són els polítics, que poden fer-ho bé o malament, amb equitat o no, però són responsables de fer-ho. És la seva funció imprescindible per al progrés i el funcionament d'un país. De vegades —diu Jordi Pujol—, la crítica contra la política arriba al punt de dir: «Tant de bo no hi hagués ni política ni polítics». El país on passés això estaria condemnat a l'immobilisme o al desgavell. I a la decadència". I aleshores molts de nosaltres mirem cap a Itàlia i hauríem de mirar cap a Catalunya, per desgràcia.

El privilegi del polític rau, doncs, en el fet que des de l'exercici de la política democràtica, que es caracteritza per una constant confrontació de parers i d'opinions, el polític pot servir el país retent compte dels propis actes i exercint una responsabi-

“La misèria de la política ve determinada sovint pel fet que molts polítics no conceben la seva feina sense la definició immediata d’un adversari.”

litat global, no parcial, no sectorial, no gremial i no particular. El polític té el privilegi de poder servir el país de manera única ja que el dirimir primer entre diverses opcions i decidir després, es pot fer atenent la voluntat general, atenent l’interès general.

Només el polític pot intentar servir el país en termes globals. Només el polític pot intentar fomentar el bé comú. La característica exclusiva de l’ofici de polític és el servei a tota la comunitat de ciutadans. No hi ha dubte que la possibilitat de servir la col·lectivitat de manera única i imprescindible, constitueix un gran honor i un privilegi i, alhora,

una responsabilitat molt sovint impregnada de dramatisme i de sentiment agònic.

LES DIFICULTATS DE L’OFICI DE POLÍTIC
I EL DRAMATISME DEL DECIDIR.
ENTRE L’ÈTICA DE LA CONVICCIÓ I L’ÈTICA
DE LA RESPONSABILITAT

Max Weber, en un text esdevingut ja clàssic amb el títol de *La política com a vocació*, deia que el polític es troba en un dilema fonamental a l’hora de deci-

dir, de governar, de legislar, un dilema moral que ell plantejava entre haver d'escollir entre l'ètica de la convicció i l'ètica de la responsabilitat. L'ètica de la convicció consisteix a actuar sempre d'acord amb una màxima moral, és a dir, adequar la conducta a la convicció moral. L'ètica de la responsabilitat, en canvi, consisteix a actuar pensant en les conseqüències de les nostres accions i decisions. La mesura de la bondat, la correcció o bé la impropriedat de la nostra acció es mesuraria, aleshores, en termes de conseqüències i no pas només en termes de conviccions.

Una de les característiques de l'ofici de polític és la constant agonia d'haver de decidir entre una moral de la responsabilitat i una moral de la convicció, que no sempre coincideixen. En algun moment de la seva vida política, més d'un polític ha hagut de posar el bé comú per sobre de les seves conviccions. Ha hagut de posar en primer pla l'ètica de la responsabilitat versus l'ètica de la convicció. Aquesta és una de les dificultats en l'exercici de la política.

Una altra característica que fa difícil l'ofici de polític és haver de decidir entre opcions igualment positives i convenients i haver de fer-ho des de la *contingència, en un temps no sobrer, i des de la incomoditat* i el poc confort que en resulta de la incertesa; és aquest estar a la intempèrie que tant caracteritza l'ofici de polític.

En efecte, els polítics no tenen tot el temps del món quan cal prendre decisions; els polítics no poden avaluar tots els pros i tots els contres i no poden calcular totes les conseqüències. Els polítics tampoc disposen d'una ciència de referència que pugui guiar les seves accions. A més, sovint una omisió, una inhibició en l'acció pot tenir conseqüències pitjors que la mateixa acció.

El polític ha d'estar preparat per no caure fàcilment en el desànim quan s'esdevé la no coincidència de criteris amb els grups de l'oposició, amb els sectors socials, amb les associacions locals o bé quan la discrepància es presenta de manera directa amb la ciutadania no organitzada en estaments. Tant la ciutadania com les associacions i els grups polítics poden plantejar peticions legítimes però inassolibles per moltes raons, entre les quals la raó prosaica de

manca de recursos humans i econòmics.

El polític ha de tenir una molt aguda percepció de la dificultat que suposa tota acció de govern pel fet que, en democràcia, la pluralitat de valors fa impossible la coincidència de parers. Tota acció de govern suposa un encert per a uns i un desacord per a altres.

A més, en política s'hi afegeix encara un altre factor de dramatisme ja que no és possible saber amb exactitud quina és la decisió més correcta quan l'acció de govern ha d'escollir entre dues o més opcions vàlides cadascuna però, tanmateix, incompatibles entre si. Donar prioritats a fer un hospital respecte a construir una escola; decidir entre fer una nova carretera o bé construir més trams de ferrocarril; millorar la situació d'uns carrers en detriment d'altres; concedir una subvenció a una entitat sí i a una altra no; edificar un centre cívic públic abans que una biblioteca pública; o dur a terme l'ampliació d'un cementiri emblemàtic com el de la mítica Sineira de Salvador Espriu o bé decidir, al contrari, fer un nou cementiri amb greu risc de ruptura històrica i de distinta valoració social entre els enterrats en el cementiri emblemàtic i els del nou cementiri.

Tots aquests exemples i molts d'altres que podríem posar palesen la dificultat específica de l'ofici de polític i indiquen el dramatisme de decidir no pas entre una cosa bona i una de dolenta, sinó haver de triar entre coses bones i haver de donar prioritats a unes respecte a les altres.

L'OFICI DE POLÍTIC REQUEREIX CORATGE I CONVICCIONS

Per ajustar de manera raonable aquests dilemes de què hem parlat, el polític precisa tenir conviccions i coratge. Coratge per adoptar decisions que no són prou clares en si mateixes; que a més poden no produir satisfacció personal; i que poden comportar impopularitat i àdhuc incomprensió entre els propis votants, militants o simpatitzants.

El servei a la política requereix, així mateix, tenir conviccions. Conviccions no rígides ni dogmàtiques, però conviccions fermes i arrelades per poder sentir-

nos responsables de les decisions adoptades, en el si de la complexitat i de les dificultats que hem comentat.

Les decisions públiques a vegades tenen efectes no desitjats, fins i tot, efectes contraris als que inicialment hom pretenia assolir. Abans, una dita popular deia que l'"infern és empedrat de bones voluntats" per significar que cap acció no garanteix el resultat en termes de bondat. La decisió política no és un procés mecànic que es limita a ajustar els mitjans adequats a les finalitats perseguides. Per això, el servei a la política requereix que el polític defugui les modes i adopti decisions responsables a partir de conviccions suficientment arrelades.

Precisament una de les conviccions que jo entenc que ha de tenir tot polític i en particular els polítics catalans, és l'estima al seu país i la voluntat de servei als seus conciutadans.

GLOBALITZACIÓ I IDENTITAT NACIONAL

Fa uns anys, molts pensadors de prestigi consideraven que la defensa del fet nacional constituïa una visió caducada de les coses i ho deien en base al cosmopolitisme i al fet dels intercanvis econòmics i culturals, que avui tenen abast planetari.

Ben sega que demà el professor Ferran Sáez Mateu ens indicarà que cal restar amatents als perills d'una determinada ideologia de la globalització que ens vol fer creure que el sistema mundial s'autoequilibra per si mateix i que, en particular, afirma la necessitat ineludible que l'economia sigui predominant en la visió de les coses. S'intenta així reduir al mínim el paper de la política i situar el fet nacional i cultural com quelcom anecdòtic i marginal.

Aquesta qüestió del fet nacional, en lloc de ser cosa del passat, s'ha mostrat de major actualitat i és una de les concepcions del món i de la vida que tot polític català ha de tenir present en l'àmbit de les seves conviccions. I no estic afirmant que tots els polítics catalans han de ser independentistes.

Només afirmo que la reflexió sobre el que som i on pertanyem, allò que en podríem dir el treball sobre la identitat, són una reflexió i un treball més necessaris que mai en l'època de la multiperten-

ça, en l'era de la globalització dels fenòmens econòmics, socials i culturals.

Hem de desmuntar el fals cosmopolitisme que nega el fet nacional, ja que només la consciència nacional i la visió personalista de la vida poden intentar

“Les decisions públiques a vegades tenen efectes no desitjats, fins i tot, efectes contraris als que hom pretenia assolir.”

que l'economia es posi al servei de la societat i, més en concret, al servei de la justícia social. Per això és necessari deixar ben clar que la millor manera per afrontar el repte de la mundialització és reforçant les nostres arrels i no pas abandonant-les.

El debat que encara tenim obert a inicis del segle XXI sobre el fet nacional ens ha de permetre una consideració aprofundida del nacionalisme i superar molts tòpics, entre ells, la imatge del dret a l'autodeterminació com una resposta reactiva a una ferida infligida al sentiment nacional. És cert que en molts casos la injustícia comesa a la nació és una condició necessària per a la reivindicació nacional però no és una causa suficient per a l'autodeterminació dels pobles.

Com ha dit el gran pensador liberal Isaiah Berlin, “les ferides infligides a una societat per compte d'una altra, cosa que s'esdevé des de temps immemorials, no condueixen sempre, en tots els casos, a una resposta nacional. Es necessita quelcom més, diguem una visió particular de la col·lectivitat i del sentiment de pertinença, visió amb la qual la societat ferida s'identifica”.

Tinc el convenciment que a tota societat civil justa i lliure li cal una cultura nacional pròpia si és que aquesta societat ha de tenir estabilitat i si volem que susciti adhesió a un projecte col·lectiu comú. En

una paraula, expresso la convicció que per a l'individu, per a les persones, és essencial la pertinença a una llengua, a una història comuna i a una identitat territorial sense necessitat de caure en consideracions tribals i patològiques.

En els nostres anys a l'Alcaldia, vàrem iniciar l'any 1995 la celebració de la Diada Nacional de Catalunya el dia 11 de setembre; vàrem posar la bandera nacional catalana al balcó de l'Ajuntament; vàrem fer fills predilectes reconeguts escriptors nacionalistes com Ferran de Pol i Fèlix Cucurull; vàrem impulsar la celebració anual de les Jornades Arenyenes sobre l'Autodeterminació i vàrem fer que la llengua catalana arrelés en els Plenaris Municipals i en els escrits de la Corporació Municipal. Això i d'altres iniciatives varen permetre a molts covilantans guanyar autoestima, augmentar el sentiment de pertinença i tenir major percepció d'identitat.

EL FULL DE RUTA DE LA POLÍTICA

Deia fa una estona que el servei a la política requereix coratge i conviccions. Afegiré ara que al meu entendre el polític no pot ser excessivament pragmàtic. Com deia l'exconseller i expresident del Parlament, el senyor Joan Rigol, el polític ha de tenir un full de ruta, una guia espiritual que orienti la seva conducta.

Ja hem parlat de les contingències de la política, de la necessària capacitat que ha de tenir el polític per unir partícules minúscules de la realitat i fer-ne un tot que compongui un mapa precís de l'interès general; hem parlat de la tragèdia del decidir impossible de superar només seguint criteris tècnics. Ara és el moment d'insistir que aquest full de ruta ha d'estar compost de valors, idees, actituds, conviccions, coratge i il·lusió.

Coratge per decidir a contra corrent tenint per nord els drets humans. Conviccions democràtiques i nacionalistes per orientar correctament el bé general. Actituds positives caracteritzades per la voluntat de servei a les persones i per l'estimació al propi país. Idees que tinguin per fonament la responsabilitat, l'altruisme, el sentit del bé comú i la llibertat. I

il·lusió per no defallir en les misèries de la política.

Joan Rigol, en la Jornada de reflexió del maig del 2006, esmentava un pensament de Jacques Maritain referit al fet que les institucions polítiques són funcionals, no tenen ànima; només tenen ànima les persones i, per extensió, els pobles. Per això deia Maritain "o sabem resoldre el problema de les institucions i com es forma una comunitat humana o bé no ens en sortirem. Per anar endavant, cadascú de nosaltres ha de buscar una connexió amb la política que permeti aflorar el sentiment comunitari, manifestar la voluntat de construir un país i de fer una societat millor".

Confio que les meves paraules no hagin fet minvar l'entusiasme de vostès per la política i em plauria molt que el que hem comentat pugui ser útil per potenciar una mica més el nostre sentiment de servei al país des de la política. Fer política a Catalunya és més necessari que mai i val la pena que els joves emprenguin el relleu.

Moltes gràcies per la seva atenció.